

Dailė

Nefokusuoti reginiai Enrico Ingenito tapyboje 0

2014-06-17

Vaizduojamosios dailės festivalis „Menas senuosiuose Lietuvos dvaruose“ žiūrovams pristato italų dailininko Enrico Ingenito (g. 1978 m. Genujoje) tapybą. 2014 m. birželio 5 – 30 d. menininko kūrybą bus galima apžiūrėti Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje, rugpjūčio 1 – 31 d. Vilkyškių evangelikų liuteronų bažnyčioje, o lapkričio 7 – gruodžio 9 d. kūriniai bus eksponuojami Kelmės krašto muziejuje.

Keletas faktų apie E. Ingenito. 1978 m. Bolonijos vaizduojamųjų menų akademijoje dailininkas įgijo tapytojo specialybę. 2004 m. Genujos vaizduojamųjų menų akademijoje baigė vizualiųjų ir performatyviųjų menų studijas. Menininkas kurdamas naudoja įvairias technikas, į visumą dažnai jungia tapybą, fotografiją ir videomeną. 2005-2007 m. bendradarbiavo menininkų grupėje „Corpi in Danza“, sukūrė kelis jį išgarsinusius videodarbus „Postchaosas“ ir „Dalijimasis“. Nuo 2007 m. E. Ingenito pradėjo naują urbanistinių peizažų kūrybos etapą. Jo pradžia siejama su kūrybiniu bendradarbiavimu meno projekte „Urbanamente“ (2007) ir autorine paroda „Rémai“ (2009). Iki šiol kūrybos centre dominuoja urbanistinis peizažas ir žmogaus atvaizdas.

E. Ingenito tapyba – specialiai išblukintas pasaulio atvaizdas, patiriamas tarsi optiškai nesufokusuotu žvilgsniu. Visi objektai ir net subjektai, esantys įprastoje aplinkoje, dailininko drobėse pasitraukia iš apčiuopiamos į numanomą poziciją. E. Ingenito kuriamas pasaulio atvaizdas – autonomiškai kintantis ir dailininko bei žiūrovo norams nepaklūstantis šešėlių žaismas. Šešėliai – godūs, užvaldantys tikrovę. Jie gožia daiktus, suryja jų kontūrus, paneigia medžiagos, iš kurios yra padaryti, charakteristiką („Žalia perspektyva“ Nr. 1, 2010 m.; „Peizažas“, 2013 m.; „Raudonas peizažas“, 2010 m.). Daiktai mistifikuojami, jie tampa pavaldūs numanymams, prasimanymams ir mitams. E. Ingenito daiktai priklauso ne mūsų, bet kito pasaulio tikrovei.

Pirmasis žvilgsnis į dailininko kūrinius suponuoja apmąstymų virtinę. Mano mintyse kartojamos frazės – gal buvau, gal mačiau, gal patyriau erdvę, kurią užgožia medžių vainikai ar krūmynų lapija, košianti saulės spindulius, o gal miesto pastatų fasadai, smingantys į mano žiūros lauką („Geltona Varšuvos gatvė“, 2013 m.; „Kertant Paryžių“, 2014 m.). Kuo ilgiau stebiu drobės paviršių, kuo labiau įsižiūriu į dėmes, į nusitrynsių pavidalų kontūrus ir užmaskuotas daiktų faktūras, tuo labiau sąmonėje kartuju žodį „gal“. „Gal“ – tai dvejonė, priklausanti tarpiniam tikrovės patyrimui, tai slankiojimas tarp esamo ir nesamo, tarp praeities ir dabarties, tarp mirties ir gyvenimo, tarp aiškiai suvokiamo „savęs“ ir numanomo „kito“.

Iškilus ir suintensyvėjus „gal“ kategorijai, menininkas mane nukreipia intuityvaus patyrimo ir intuityvistinės estetikos link.

Anot Juozo Mureikos, „(...) intuityvumo absoliutinimo tendencija išryškėjo meno kūrybą ir suvokimą reflektuojančiose interpretacijose, ji tampa lemiama galia, veikiančia menininko kūrybinę fantaziją, tiesioginį estetinio suvokimo įsisąmoninimą ir estetinį vertinimą“. (Intuityvistinė estetika. Estetikos enciklopedija. (2010) p. 246). Intuityvistinei estetikai nesvetima tiek menininko, tiek kūrinio vartotojo savianalizė. Šiuo atveju kyla mintis, kad meno kalba yra sąlygojama to, kurio siekia autorius, ir to, kurį bando pažinti žiūrovas. Iš nepažinto – kito, taip pat iš noro patirti ką nors panašaus, kas regima kūrinyje, gimsta siekis pažinti save.

E. Ingenito bando atverti pirminę tikrovę ir įaudrinti žiūrovą, kad jis patirtų jos tikrumą taip, kaip jį patiria dailininkas. Nors tokia pirminė tikrovė neįmanoma, nors autentiškas tikrovės patyrimo kartojimas yra tik apgaulė, šis siekis, anot Antonino Artaud, yra savotiškas menininko sielos pasinėrimas į savąjį Aš. Tikrovė, atsiskleidžianti šiame pasinėrime, gali būti suvokiama kaip sutartinė ir įforminta neva pirmąkartuose vaizdiniuose arba raštuose.

Menininkas panyra į save ieškodamas prasmės, tirdamas save kaip nežinomą, šiam pasauliui nepriklausančią prasmę. Šiuo atveju galima teigti, kad kūrėjas įsižiūri į save ir taip artėja svarbių būties pirminių charakteristikų link. Intuityviai ir individualiai plėtojama menininko savianalizė filosofas George'as Bataille'is vadina „vidine patirtimi“. Tokiu pat pavadinimu jis parašo veikalą „L'expérience interieure“ (1954).

G. Bataille'is taip pat komentuoja A. Artaud laišką, kuriame reiškia savianalitinė menininko pozicija: „(...) jis (Artaud – R. V. past.) rašė man, kad vidinė patirtis, kurią aprašiau ir kurią jis perskaitė mano tekste, žymi grįžimą į Dievą (...)“. Tiek A. Artaud, tiek G. Bataille'io idėjos rodo, kad menininko savianalizė krypta pirmąkartu savęs ir pasaulio patyrimo, t. y. transcendencijos, link. Šiuo atveju poststruktūralistinės minties atstovo Jacques'o Derrida ir postmodernizmo akiratyje tokia savianalizės kryptis yra savotiškas Vakarų meno metafizikos pakartojimas, įtvirtinimas ir sutvirtinimas. Kad ir kaip norėtusi išvengti pakartojimų, šis įtvirtinimas – būtinas kaip pirminė sąlyga, kuriai esant aktyviai menininkas (nu)lemia kūrinio vartotojo patyrimą.

Neatitūrkdamas nuo intuityvistinės estetikos lauko, nuo išskirtos „gal“ kategorijos, nuo savosios (žiūrovo) intuityvios savianalizės, nuo A. Artaud ir G. Bataille'io minčių, grįžtu prie E. Ingenito kūrybos. Tad apie ką ir kaip į mane prabyla menininko tapyba? Kaip galiu intuityviai perskaityti turinį, slypinį už drobės paviršiaus? Vaizdas paveiksluose asocijuojasi su išblukusiu, begarsiu kinematografu. E. Ingenito sukuria filmą tapyboje – jo garsas realiai neegzistuoja, jį galima sufantazuoti. Jei norėčiau išgirsti E. Ingenito filmą-tapybą, pasirinkčiau gausiai subraižytos vinilinės plokštelės traškesį.

Nutrinti pastatų, gatvių motyvai, negirdimas, užslopintas, tačiau labai siekiamas tikrovės atgarsis man asocijuojasi ir su britų kino avangardo, scenografijos ir tapybos genijaus Dereko Jarmano filmais: su tapybišku koloritu juostoje „Karavadžas“ (1986 m.), kur vaizduojamas tapytojo Michelangelo Caravaggio gyvenimas; su kino filmu „Sodas“ (1990 m.), kur įmontuoti epizodai primena nublukusius, spontaniškai, be pasirengimo nufilmuotus tikrovės atvaizdus. E. Ingenito kūrinių serija „Pasivaikščiojimas“ – tai lyg nuo kino filmo atribota kadru seka. Paveikslai atrodo tarsi išbarstę ženklines prasmes („Pasivaikščiojimas“, Nr. 1-4, 2014 m.).

Išblukę E. Ingenito atvaizdai taip pat primena epizodus iš Juliano Schnabelio kino filmo „Skafandras ir drugelis“ (2007 m.) – atmerkiamų akių ir pasąmoninių vizijų junginiai, artimi eksperimentiniam filmui, vizualiai panašūs į atvaizdus, regimus italų tapytojo drobėse. Šie junginiai – tai formalūs vaizdai. Jie, nors atitūrkę nuo tradicinio pasakojimo, išryškina jutimus, kurie akimirksniu įsiterpia į vaidybines kūrinių formas. Tai filmas apie prancūzų žurnalistą Jean'ą-Dominique Bauby, kuris, patyręs insultą, prabunda ligoninėje visiškai nevaldydamas kūno ir negali nieko pasakyti. Jam pritaikomas eksperimentinis komunikavimo metodas. Sveikas žmogus kartuoja garsus arba frazes, kol paralyžiaus ištiktas J-D. Bauby sumirksi. Mirksėjimas – ženklas, rodantis, kad garsas ar frazė yra tinkama reikšti minčiai. Taip 1997 m. J-D. Bauby parašo romaną, kurio pavadinimas toks pat kaip ir J. Schnabelio sukurta ekranizacija (Bauby, J-D. (2009). „Skafandras ir drugelis“. Vilnius: Obuolys). Kino filme abstraktūs vaizdai lydi filosofinius ir ypač intuityvius apmąstymus. Kita vertus, tokiais vaizdais režisierius ženklina J-D. Bauby vienvė. Manau, kad E. Ingenito darbai taip pat kuria vienvė, išsiskyrimo, ilgesio, laukimo įspūdį.

Intuityvi kelionė po E. Ingenito kūrybą provokuoja recenziją reziumuoti svetimu žodžių junginiu – „regėjimo pratimai“. Šį pavadinimą sąmoningai pasiskolinau iš fotomenininko Gyčio Skudžinsko. Taip vadinosi 2012 m. Kauno fotografijos galerijoje surengta fotografo paroda. Taigi E. Ingenito rodo, bet neparodo pasaulio. Jis pasaulį tarsi uždengia neskaidria

plėvele, neleidžiančia aiškiai matyti ir atpažinti daiktų (pvz., „Šviesa violetinės spalvos fone“, Nr. 1-2, 2014 m.). Nutapytas pasaulis yra kažkaip keistai, sunkiai įvardijamai nutolęs nuo žiūrovo. Kūriniai verčia klausti, kas nutinka, kai regėjimas nuvilia, kai negali įžvelgti daiktų, augalų, miesto pastatų fasado, žmogaus silueto? Tuomet ir prasideda regėjimo trūkumą bandantys kompensuoti pratimai bei ilgesingos nuojautos, kurios labiausiai mane žavi.

Remigijus Venckus

Nemunas